

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 165/2021-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátkou JUDr. Lenkou Špiriakovou, PhD., J. Milca 11, Žilina, proti uzneseniu Okresného súdu Čadca č. k. 4 C 87/2018-374 z 13. februára 2019, uzneseniu Krajského súdu v Žiline č. k. 9 Co 109/2019-503 z 30. mája 2019 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6 Cdo 220/2020-1014 zo 16. decembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 7. apríla 2021 domáhajú vyslovenia porušenia čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, svojho základného práva na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania, práva na verejné prerokovanie veci a práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy rozhodnutiami všeobecných súdov označených v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú napadnuté uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Čadca (ďalej len „okresný súd“) odmietol podanie sťažovateľov, v zmysle ktorého žiadali určiť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, pretože ani po výzve na odstránenie väd podania v zmysle § 129 ods. 1 a 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) nespĺňalo základné náležitosti podania a žaloby.

3. O odvolaní sťažovateľov rozhodol Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) tak, že rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne. Súčasne sťažovateľov poučil

o možnosti požiadať o právnu pomoc, poprípade i bezplatnú, tak, aby ich žaloba spĺňala všetky zákonom predpísané náležitosti.

4. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľov odmietol podľa § 447 písm. e) CSP, pretože napriek poučeniu o prípustnosti dovolania, o lehote na jeho podanie, o náležitostiach dovolania a o povinnom právnom zastúpení advokátom nespĺňalo zákonné podmienky podľa § 429 CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietajú, že prvoinštančný súd nehodnotil ich podanie podľa jeho celkového obsahu, ale pristupoval k nemu prísne formalisticky, dokonca so zámerom vyhnúť sa prejednaniu a rozhodnutiu ich veci. Rozhodnutie okresného súdu č. k. 4 C 87/2018-36 z 12. decembra 2018, ktorým ich okresný súd vyzval na odstránenie väd žaloby a poučil ich o tom, ako vady odstrániť, podrobujú kritike, pretože v ňom údajne chýbalo poučenie o tom, v akom rozsahu je vadný návrh a ako majú sťažovatelia vadu odstrániť. Z toho vyvodzujú, že ani napadnuté uznesenie okresného súdu nemôže byť zákonné a spravodlivé, a preto predstavuje zásah do ich práv.

6. Krajský súd podľa názoru sťažovateľov neuskutočnil prieskum správnosti splnenia všeobecnej a osobitnej poučovacej povinnosti súdu prvej inštancie, v dôsledku čoho považujú odôvodnenie jeho rozhodnutia za nedostatočné a nepresvedčivé. Zároveň namietajú, že krajský súd nezdôvodnil, prečo rozhodol o ich odvolaní bez nariadenia pojednávania.

7. Vo vzťahu k rozhodnutiu najvyššieho súdu sťažovatelia namietajú, že v rámci jeho odôvodnenia bolo poukazované na poučenie krajského súdu, ktoré však bolo formálne a neobsahovalo osobitnú špecifikáciu prípadov, proti ktorým je prípustné dovolanie. Podľa ich názoru tak zostávalo len na účastníkovi konania alebo jeho advokátovi, aby takúto skutočnosť vyhodnotil.

8. Na tomto základe sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd prijal ich ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie a následne nálezom vyslovil porušenie ich práv napadnutými rozhodnutiami okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu. Zároveň žiadajú, aby ústavný súd zrušil rozhodnutie najvyššieho súdu, vec mu vrátil na ďalšie konanie a priznal sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie, ako aj náhradu trov konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľov o porušení ich práv tým, že všeobecné súdy nesprávne vyhodnotili ich podanie a odstránenie väd podania v kontexte výzvy a poučenia okresného súdu.

10. Bez potreby detailnejšieho vysporiadavania sa s vecou dospel ústavný súd k záveru, že ústavnú sťažnosť sťažovateľov je potrebné odmietnuť, a to z nasledujúcich dôvodov:

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov napadnutým uznesením okresného súdu

11. Pokiaľ ide o namietané porušenie práv sťažovateľov napadnutým uznesením okresného súdu, ústavný súd v prvom rade uvádza, že z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

12. Z tohto princípu vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (pozri. II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09).

13. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu bol prípustný opravný prostriedok, ktorý sťažovatelia využili, a preto právomoc poskytnúť ochranu označených práv podľa ústavy mal krajský súd v rámci odvolacieho konania. Tým je zároveň v danom rozsahu vylúčená právomoc ústavného súdu. Preto ústavný súd túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov napadnutým uznesením krajského súdu

14. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu, ktorému sťažovatelia vyčítajú nedostatočnosť odôvodnenia, je potrebné považovať ústavnú sťažnosť za oneskorene podanú.

15. Ako vyplýva z prvej vety § 124 zákona o ústavnom súde, ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Podľa poslednej vety tohto ustanovenia ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku. Zachovanie tejto lehoty sa premietlo do novej právnej úpravy zákona o ústavnom súde skrz ustálenú judikatúru ústavného súdu vychádzajúcu z rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54, a to v tom zmysle, že ak sťažovateľ uplatní mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie) spôsobilý zabezpečiť ochranu jeho práv, a najvyšší súd ho následne odmietne ako neprípustný, je zákonná lehota na podanie ústavnej sťažnosti v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (napr. IV. ÚS 195/2010, III. ÚS 227/2010, I. ÚS 276/2010).

16. Avšak, nie každé rozhodnutie o mimoriadnom opravnom prostriedku spôsobuje zachovanie zákonnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté.

17. Princíp zachovania lehoty po podaní dovolania aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ako aj zákonná úprava počítajúca plynutie lehoty dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku v každom prípade predpokladajú riadne využitie mimoriadneho opravného prostriedku. O riadnom využití mimoriadneho opravného prostriedku nemožno hovoriť v prípade, ak je podaný neoprávnenou osobou, je podaný po lehote, je podaný bez povinného právneho zastúpenia advokátom, prípadne ak je podaný proti rozhodnutiu, proti ktorému právna úprava možnosť podať mimoriadny opravný prostriedok nepripúšťa. V opačnom prípade by totiž bola pripustená možnosť špekulatívneho predlžovania lehoty na podanie ústavnej sťažnosti (II. ÚS 91/2019, bod 21).

18. O tento prípad ide aj vo veci sťažovateľov, ktorí neboli v dovolacom konaní zastúpení advokátom, a preto najvyšší súd odmietol ich dovolanie podľa § 447 písm. e) CSP. Z uvedeného vyplýva, že sťažovatelia mimoriadny opravný prostriedok riadne nevyužili. Z uvedeného dôvodu nemožno prihliadať na rozhodnutie najvyššieho súdu o odmietnutí ich dovolania v súvislosti s plynutím dvojmesačnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti (§ 124 zákona o ústavnom súde). Inými slovami, lehotu na podanie ústavnej sťažnosti podľa § 124 zákona o ústavnom súde nemožno počítať od doručenia rozhodnutia najvyššieho súdu o mimoriadnom opravnom prostriedku sťažovateľom, ktorým bolo dovolanie odmietnuté z dôvodu nesplnenia podmienok vyžadujúcich § 429 CSP, keďže takéto využitie mimoriadneho opravného prostriedku nemožno považovať za účinný prostriedok nápravy, ktorý je podmienkou podania ústavnej sťažnosti v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto sa táto lehota počíta od nadobudnutia právoplatnosti napadnutého rozsudku krajského súdu.

19. Napadnuté uznesenie krajského súdu nadobudlo právoplatnosť 21. augusta 2019. Ústavná sťažnosť sťažovateľov bola ústavnému súdu doručená 7. apríla 2021, teda celkom zjavne po uplynutí lehoty dvoch mesiacov od právoplatnosti napadnutého uznesenia krajského súdu. Preto ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. f) ako podanú oneskorene.

III.3. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov napadnutým uznesením najvyššieho súdu

20. V danom prípade bola dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti zachovaná len vo vzťahu k rozhodnutiu najvyššieho súdu, ktorému sťažovatelia vyčítajú nesprávnosť vysporiadania sa s poučením krajského súdu o možnosti podať dovolanie.

21. Na tomto mieste je potrebné v prvom rade uviesť, že do obsahu práva na súdnu ochranu nepochybne patrí aj ochrana, ktorá sa strane sporu poskytuje v dovolacom konaní. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci odvolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Úlohou ústavného súdu je ochrana ústavnosti, a nie ochrana zákonnosti, čo je prejavom doktríny, že všeobecný súd pozná právo („*iura novit curia*“). Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležité zdôvodnený, ústavný súd nemá dôvod doň zasahovať.

22. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu konštatuje, že právne závery, na ktorých je rozhodnutie založené, nemožno hodnotiť ako arbitrárne či

neodôvodnené. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľným spôsobom zdôvodnil, prečo v danom prípade nepristúpil k meritórnemu dovolaciemu prieskumu. Poukázal pritom na relevantnú právnu úpravu (§ 429 CSP), ako aj na poučenie krajského súdu obsiahnuté v dovolaní napadnutom uznesení. Zdôraznil, že súd prvej inštancie prihliada na existenciu vady dovolania spočívajúcej v nedostatku zastúpenia dovolateľov advokátom len v prípade absencie alebo nedostatočného poučenia dovolateľov odvolacím súdom (§ 436 ods. 1 CSP). Napriek tomu, že o takú situáciu vo veci sťažovateľov nešlo, súd prvej inštancie (nad rámec zákonnej úpravy) dodatočne vyzval sťažovateľov na odstránenie väd dovolania a realizoval ich výsluch na pojednávaní uskutočnenom 10. septembra 2020 na účel poučenia o povinnosti spísania dovolania a ich povinného zastúpenia advokátom v dovolacom konaní. Sťažovatelia však podmienku povinného právneho zastúpenia v dovolacom konaní nespĺnili ani dodatočne.

23. Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd v napadnutom uznesení zrozumiteľne a presvedčivo vysvetlil dôvody, na ktorých založil svoj záver o odmietnutí dovolania sťažovateľov, a tie sú z ústavnoprávneho hľadiska udržateľné. Sťažovatelia boli riadne poučení o nutnosti právneho zastúpenia v dovolacom konaní i o následkoch nedodržania tejto zákonnej podmienky, a pokiaľ poučenie krajského súdu a zákonnú právnu úpravu nerešpektovali, sami sa pripravili o možnosť dovolacieho prieskumu uznesenia krajského súdu z hľadiska nimi formulovaných dovolacích námietok.

24. V súvislosti s námietkami sťažovateľov predostretými v konaní pred ústavným súdom je potrebné pripomenúť, že ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je mimoriadnou opravnou inštanciou a nemôže nahrádzať právomoc všeobecných súdov a že jeho úlohou nie je nanovo vyhodnocovať skutkové a právne okolnosti prípadu a nahradiť závery všeobecných súdov svojím vlastným názorom, ale presvedčiť sa, že závery všeobecných súdov nie sú prejavom svojvôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie práv sťažovateľov. Ako už bolo uvedené, v okolnostiach tohto prípadu nemožno závery najvyššieho súdu vyhodnotiť ako svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. také, ktoré by popierali zmysel a účel príslušných ustanovení vo veci aplikovanej právnej normy.

25. Na tomto základe ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

26. S ohľadom na podstatu výhrad sťažovateľov k posúdeniu ich návrhu ako vadného sa ústavnému súdu žiada už iba nad rámec uvedeného dodať, že žaloba, ktorou sa domáhali určenia vlastníckeho práva, nebola zamietnutá, čo znamená, že sťažovateľom nič nebráni (ani prekážka *res iudicata*) podať právne perfektnú žalobu.

27. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. apríla 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu